
Vergaderjaar 2022–2023

21 501-20

Europese Raad

CW

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 december 2022

Hierbij bied ik u, mede namens de Minister-President, de geannoteerde agenda voor de Europese Raad van 15 december en de EU-ASEAN Top van 14 december a.s. aan.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

GEANNOTEEERDE AGENDA VAN DE EUROPESE RAAD VAN 15 DECEMBER 2022 EN DE EU-ASEAN TOP VAN 14 DECEMBER 2022

Op donderdag 15 december a.s. vindt een Europese Raad (ER) plaats in Brussel. Op de agenda staan de Russische agressie tegen Oekraïne, opvolging van de discussie over energie en economie, veiligheid en defensie en het Zuidelijk Nabuurschap. Onder overige buitenlandpolitieke onderwerpen zal gesproken worden over de Trans-Atlantische relatie en mogelijk de Westelijke Balkan. Voorafgaand aan de ER vindt op woensdag 14 december a.s. de eerste gezamenlijke Top van staatshoofden en regeringsleiders van de EU en de Associatie van Zuidoost-Aziatische Naties (ASEAN) plaats in Brussel. De Minister-President is voornemens deel te nemen aan beide bijeenkomsten.

Europese Raad

Russische agressie tegen Oekraïne

Actualia

De ER zal stilstaan bij de laatste ontwikkelingen van de Russische oorlog tegen Oekraïne. De inzet van het kabinet blijft ongewijzigd. Dit betekent dat het kabinet zich enerzijds onverminderd blijft inzetten om de druk op Rusland verder te vergroten en om de agressie te beëindigen, inclusief verdere aanscherping van de sancties tegen Rusland. Anderzijds blijft het kabinet zich inzetten voor zoveel mogelijk steun aan Oekraïne, zowel bilateraal als vanuit de EU en in nauwe samenwerking met internationale partners en organisaties.

Wederopbouw en brede steun aan Oekraïne

De ER zal spreken over de financiële en humanitaire steun die Oekraïne urgent nodig heeft om de winter door te komen, met het oog op de aanhoudende Russische aanvallen op water- en energie-infrastructuur. Mogelijk zal daarnaast worden stilgestaan bij de liquiditeitssteun voor Oekraïne in 2023 en de wederopbouw op de middellange termijn. Op 13 december a.s. organiseert Frankrijk een conferentie in Parijs waar onder andere zal worden gesproken over een mogelijk internationaal coördinatiemechanisme voor de steun aan Oekraïne deze winter.

Het kabinet zet zich er op de korte termijn zowel bilateraal als multilateraal en via de EU voor in om Oekraïne te helpen de winter door te komen. Hiervoor heeft het kabinet 180 miljoen euro aan financiële steun aangekondigd.¹ Het grootste deel van dit Nederlandse steunpakket loopt via de Wereldbank en de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD). Deze ontwikkelingsbanken hebben de ervaring en het netwerk om te zorgen dat aan de belangrijkste noden in Oekraïne kan worden voldaan. Zo komen de middelen terecht bij projecten die bijvoorbeeld bijdragen aan het herstel van essentiële water- en energie-infrastructuur en aan het behoud van de voedselzekerheid (de hoogste prioriteiten om de komende winter door te komen). Een ander deel zal direct ten goede komen aan herstel van energie-infrastructuur. Het kabinet bereidt momenteel ook leveringen van reserveonderdelen voor waar Oekraïne om heeft gevraagd, zoals bekabeling en stroomonderbrekers, die niet meer voorradig zijn vanwege de vele aanvallen die plaatsgevonden hebben. Ten slotte heeft de Europese Commissie een optiepaper geschreven omtrent het gebruik van bevroren Russische tegoeden ten behoeve van de

¹ Kamerstuk 36045, nr. 123.

wederopbouw van Oekraïne. Hierbij is duidelijk dat eventueel gebruik van bevroren tegoeden veel juridische haken en ogen heeft. Het kabinet steunt verdere uitwerking van deze ideeën en blijft hier nauw bij betrokken.

Accountability

Het kabinet blijft zich onverminderd inzetten voor gerechtigheid voor oorlogsmisdrijven in Oekraïne. Het kabinet verkent actief, op basis van het verzoek van Oekraïne en motie-Sjoerdsma², de mogelijkheden voor het oprichten van een agressietribunaal om de leiders die verantwoordelijk zijn voor de Russische agressie in Oekraïne te berechten. De uiteindelijke oprichting van dit tribunaal zal afhangen van internationale steun en financiële garanties van de internationale gemeenschap en duidelijkheid over de gevolgen voor de relatie met het Internationaal Strafhof. Het kabinet werkt ook actief aan de opvolging van de AVVN-resolutie die oproept tot de oprichting van een internationaal register voor oorlogsschade.³ Het kabinet steunt het idee van een register en is in gesprek met Oekraïne over mogelijke vestiging van een dergelijk register in Den Haag.

Opvolging van de discussie over energie en economie

Geannoteerde Agenda van de Europese Raad van 15–16 december met naar verwachting op de agenda Oekraïne, opvolging energie en economie, veiligheid en defensie (inclusief cyber) en het Zuiderlijk Nabuurschap

De ER zal spreken over de situatie op de Europese energiemarkt aansluitend op de discussie tijdens de ER van 20 en 21 oktober jl.⁴, de Energieraad van 24 november jl.⁵ en de Energieraad van 13 december a.s.⁶

De Europese Commissie heeft op 22 november jl. een voorstel⁷ gepubliceerd voor een marktcorrectiemechanisme in de vorm van een tijdelijk prijsplafond op de in Nederland gevestigde *Title Transfer Facility*-beurs (TTF). Dit plafond zou moeten dienen als vermeend laatste redmiddel tegen extreme prijzen en volatiliteit op de groothandelsmarkt. Inhoudelijke bespreking van het Commissievoorstel is voorzien tijdens de Energieraad van 13 december a.s. De Minister voor Klimaat en Energie heeft de Kamer in de geannoteerde agenda van de extra Energieraad geïnformeerd over de kabinetsinzet. De kabinetsappreciatie van het voorstel van de Europese Commissie voor een marktcorrectiemechanisme is de Kamer tevens op 2 december jl. toegegaan.⁸

Wat betreft de economische ontwikkelingen is de verwachting dat de regeringsleiders tijdens de ER zullen spreken over de implementatie van de conclusies van de ER van 20 en 21 oktober jl.⁹ en dat zij vooruit zullen blikken naar de economische situatie op de middellange termijn. Het kabinet vindt het belangrijk dat de maatregelen die lidstaten nemen tijdelijk en gericht zijn, het gelijk speelveld op de interne markt niet

² Kamerstuk 21501–20, nr. 1841.

³ UN GA Res. A/ES-11/5, *Furtherance of remedy and reparation for aggression against Ukraine: resolution / adopted by the General Assembly*, 14 November 2022. De resultaten van de stemming zijn te vinden via deze link.

⁴ Kamerstuk 21 501-20, nr. 1872.

⁵ Kamerstuk 2022Z23974.

⁶ Kamerstuk 2022Z23987.

⁷ Establishing a Market Correction Mechanism to protect citizens and the economy against excessively high prices (europa.eu).

⁸ Kamerstuk 2022Z23987.

⁹ European Council conclusions, 20–21 October 2022 – Consilium (europa.eu).

verstoren en niet leiden tot een verdere verhoging van de inflatie. Daarnaast blijft voor het kabinet de houdbaarheid van de overheidsfinanciën van belang. Nederland zal tijdens de ER benadrukken dat het noodzakelijk is om terug te keren naar begrotingsdiscipline om de houdbaarheid van de overheidsfinanciën te waarborgen.

Mogelijk bespreekt de ER ook de gevolgen van de hoge energieprijzen voor de Europese industrie. De ER zal daarbij naar verwachting stil staan bij het belang van het versterken van de Europese concurrentiekracht en de weerbaarheid van de Europese economie en oproepen tot een gecoördineerde Europese aanpak. Een meer gedetailleerde insteek voor de discussie is op moment van schrijven nog niet bekend. Het kabinet deelt de zorgen over de-industrialisatie als gevolg van hoge energieprijzen. Het kabinet zal de Kamer hier voor het einde van het jaar separaat over informeren.

Veiligheid en defensie

Regeringsleiders zullen tijdens de ER verder spreken over Europese veiligheid en defensie. De ER zal stilstaan bij de uitvoering van eerdere conclusies over dit onderwerp alsook de richtlijnen geformuleerd tijdens de Versailles Top van 10 en 11 maart jl.¹⁰ en het Strategisch Kompas. In het Kompas, dat op 21 maart jl. werd aangenomen, heeft de EU voor de komende vijf tot tien jaar duidelijke ambities en actiepunten geformuleerd op het gebied van veiligheid en defensie. De komende tijd wordt gewerkt aan de implementatie van het Kompas.

Verder zal de ER spreken over het veiligstellen van de financiële duurzaamheid van de Europese Vredesfaciliteit (EPF). Door de 3 miljard euro steun aan Oekraïne is de begroting (2021–2027) voor een groot deel uitgeput. Om steun aan Oekraïne en andere partners vanuit de EPF voort te kunnen blijven zetten, is de ophoging van het meerjarig totaalbudget van het instrument noodzakelijk. Het kabinet zal de Kamer voor de Europese Raad separaat informeren over de kabinetsinzet.

Zuidelijk Nabuurschap

De ER zal een strategische discussie voeren over het EU Zuidelijk Nabuurschap. EDEO heeft in navolging van de ministeriële bijeenkomst in Barcelona die op 24 november jl. plaatsvond tussen de EU en de landen van het Zuidelijk Nabuurschap een discussiepaper opgesteld voor deze bespreking. Net als de ministeriële bijeenkomst zal de strategische discussie zich richten op de sociaaleconomische gevolgen van de Russische agressie tegen Oekraïne voor de EU en de Midden-Oosten en Noord-Afrika (MENA)-regio, waaronder op energiezekerheid en voedselzekerheid. Ook zal worden besproken hoe de EU de banden met het Zuidelijk Nabuurschap kan aanhalen in het licht van deze en andere gezamenlijke uitdagingen waar de EU en de MENA-regio voor staan. Nederland heeft in Barcelona steun uitgesproken voor intensievere samenwerking met de regio, waaronder het gebied van migratie. Het kabinet vindt het belangrijk dat de dialoog met de landen van het Zuidelijk Nabuurschap in brede zin wordt versterkt.

¹⁰ 20220311-versailles-declaration-en.pdf (europa.eu)

Trans-Atlantische relatie

De ER zal spreken over de trans-Atlantische betrekkingen. Er zullen naar verwachting geen conclusies op dit punt worden aangenomen. De Verenigde Staten (VS) is Europa's belangrijkste bondgenoot en onmisbaar voor onze veiligheid. De omvangrijke, niet-aflatende steun van de VS zorgt er bovendien voor dat Oekraïne zich tegen de Russische agressie kan verdedigen en terrein terug heeft kunnen winnen. Deze agendering biedt de gelegenheid om te spreken over de vraag hoe het trans-Atlantisch partnerschap niet alleen in Europa maar ook elders onze veiligheidsbelangen kan dienen.

Verder zal naar verwachting gesproken worden over de Amerikaanse *Inflation Reduction Act* (IRA) en de bredere economische en handelsrelatie tussen de EU en de VS, onze belangrijkste handels- en investeringspartner. De IRA is een belangrijke stap voor de VS in de concretisering van de Amerikaanse klimaatambities. Tegelijkertijd deelt het kabinet Europese zorgen over protectionistische elementen van de IRA en de nadelige gevolgen daarvan voor de Europese economie. Een eensgezinde EU-opstelling is van belang om deze zorgen in eerste instantie via dialoog aan de orde te stellen. In dit licht verwelkomt het kabinet de EU-VS IRA Task Force, die eind oktober 2022 is opgericht. Verder moet de EU de mogelijkheid openhouden om gebruik te maken van het eigen handelspolitieke instrumentarium. Naast het belang dat de VS stappen zet om aan de Europese zorgen tegemoet te komen, zoals ook door president Macron onder de aandacht gebracht tijdens het staatsbezoek aan de VS, wordt door de IRA de urgentie onderstreept van het structureel verbeteren van het Europese investeringsklimaat, ook met het oog op de gevolgen van de hoge energieprijzen voor de Europese industrie.

Westelijke Balkan

Daarnaast zal de ER mogelijk spreken over EU-uitbreiding afhankelijk van de uitkomst van de discussie hierover in de Raad Algemene Zaken van 13 december a.s. De inzet van het kabinet is met uw Kamer gedeeld in de Kabinetsappreciatie Uitbreidingspakket 2022 van 11 november jl.¹¹ Daarnaast zal er mogelijk over de uitkomsten van de EU-Westelijke Balkantop worden gesproken, waar veel aandacht was voor het intensiveren van samenwerking op het gebied van migratie en het door de EU aangekondigde energiepakket.

EU-ASEAN Top

Op 14 december a.s. vindt in Brussel de eerste gezamenlijke EU-ASEAN Top plaats. De ASEAN-gemeenschap is op weg om de vierde grootste economie ter wereld te worden en met zijn bijna 700 miljoen inwoners één van de belangrijkste economische groeicentra van de wereld. De vijf grootste economieën in de ASEAN – Singapore, Vietnam, Indonesië, Maleisië en Thailand – vormen dan ook een prioritaire regionale markt binnen het Nederlandse handelsbeleid. Daarnaast is ASEAN ook op andere terreinen een belangrijke strategische partner voor Nederland en de EU in de Indo-Pacific. Net als de EU staat ASEAN voor de uitdaging hoe om te gaan met de gevolgen van klimaatverandering en het snel veranderende geopolitieke krachtenveld en de gevolgen daarvan op het gebied van bijvoorbeeld handel en veiligheid. ASEAN hecht bovendien net als de EU aan effectief multilateralisme en internationale rechtsorde.

¹¹ Kamerstuk 23 987, nr. 394.

Deze gezamenlijke Top past dan ook bij de Nederlandse en Europese ambitie om samenwerking met strategische partners in de wereld te versterken en verdiepen.

Op de agenda van de Top staan naar verwachting vrede en veiligheid, economie, connectiviteit en de duurzame transitie. De inzet van het kabinet is om over deze thema's samenwerkingsafspraken te maken met ASEAN, om gezamenlijke uitdagingen aan te pakken op basis van gedeelde waarden en internationaal afgesproken normen en standaarden. Als onderdeel van de versterking van dit partnerschap zal Nederland aandacht vragen voor de diversificatie van handelsstromen, het concreet invullen van de EU Indo-Pacific strategie en investeringen in duurzame infrastructuur. Tijdens de Top vindt ook een ondertekeningsceremonie plaats voor een aantal overeenkomsten, waaronder het EU-ASEAN *Comprehensive Air Transport Agreement* (CATA).